

ORDO LIV.

A L G A E.

L I C H E N.

LINN. *Syst. veg.* p. 805. *Gen. pl.* p. 566.

561.

Pharm. VSNEAE f. MVSCI CRANII HVMANI
Herba.

Lichen saxatilis; imbricatus foliolis finuatis scabris lacunosis, scutellis folio concoloribus LINN. *Spec. plant.* p. 1609. — — scutellis badiis *Syst. veg. ed.* 13. p. 806. HOFFM. *Enumer. lichen.* p. 84. tab. 16. fig. 1. Lichenoides vulgatissimum cinereo glaucum lacunosum et cirrosum DILL. *Hist. musc. pag.* 188. tab. 24. fig. 83. Lichen opere phrygio ornatus VAILL. *Botan. Paris.* tab. 21. fig. 1. Lichen laciniatus, β arboreus WEISS. *Pl. crypt. Gott.* p. 56. Sermo hic est praeunte LINNEO in *Mat. med.* non de illa Varietate, quae rupibus adhaeret, sed de arborea, in arborum corticibus vulgari, nec in sepibus et aliis lignis vetustis rara.

Triste

Triste monumentum struit credulitatis et superstitutionis, quum olim praestantiam singularem a lichenibus vel muscis expectarent, qui craniis humanis innascerentur, cuius humanae imbecillitatis memoriam seruant multi vetustiores libri practici et de materia medica conscripti (Exempla vide, si placet, in ZORN. *Botanol. med.* p. 447.). Aditus aëris liber ad harum stirpium generationem quum requiratur, in craniis hominum violenta morte abreptorum et sub dio iacentium quoque procrefcere posse palam est. Non vna autem nomine *Vfneae* selecta: sed quaedam *villosae* dictae ex *Hypni* genere (Conf. DILLEN. *l. c.* p. 190. VOGLER *Diff. de muscis et algis valetud. seruiantibus*, p. 15.); aliae autem *crustaceae*, scilicet *Lichen puluerulentus* SCHREB., *saxatilis* et *omphalodes* L. Eminent praeiudicio *Lichen saxatilis*. Si quid vere in haemorrhagiis, dysenteria et vulneribus valuerit, id foli licheni, non cranio humano, deberi hodie quilibet agnoscat. Nec ab hocce quispiam derivabit amplius vim antepilepticam, quae in ipso lichene magis quam dubia est.

Longe dignior hic lichen est, qui notetur ob vtilitatem in arte tinctoria, in qua serioribus

Appar. medic. Vol. V. Ii tempo-

temporibus lichenum pretium curatius stabilitum est, LINNEO, ni fallor, facem praeferente; (qua de re consuli possunt cll. GEO. FRANC. HOFFMANN *Diss. de vario lichenum usu*, Sect. I. Erlang. 1786. et *Commentatio* EJ. ab acad. Lugdunensi Gall. *praemio distincta*; AMOREUX *Recherches et experiences sur les divers Lichens* 1787; item WILLEMET *Lichenographie economique* 1787.). Nec rustici modo in Oelandia et Gothlandia colore bruno s. purpurascete fila lanæ eo tingunt (LINN. *Oländska och Gothländska resa*, p. 30. 101. 209.), sed et praestantioris ordinis homines in Noruegia eo lanam pro suis vestibus imbuunt. Et Leithae in Scotia officina prostat, in qua ducenti homines occupantur hocce lichene colligendo, qui in pulverem redactus et aqua maceratus colorem pulchrum et constantem chermesinum erogat (FERBER *N. Beyträge zur Mineralgeschichte*, vol. 1. p. 455.). Pro additamento vario alii quoque inde colores emergunt (V. HOFFM. *l. c.* p. 27.).

562.

Pharm. MVSCI ISLANDICI Herba.

Lichen Islandicus; foliaceus adscendens laciniatus, marginibus eleuatis ciliatis LINN. *Spec. pl.* p. 1611.
 Var. α . CRAMER *Diff. de Lichene Islandico, Erlang.* 1780. Lichenoides rigidum, eryngii folia ferens DILL. *Hist. musc.* p. 209. tab. 28. fig. 111.
 Lichenoides islandicum HOFFM. *Pl. lichenof. vol. 1. fasc. 2. tab. 9. fig. 1. p. 41.* Conf. icon in *Flor. Dan. tab. 155.* Crescit in septentrionalium regionum fyluis acerosis sterilibus super terra, item locis alpinis et montanis. Nec fugit australiores regiones, vt Italiam superiorem, Galliam meridionalem, Heluetiam, Auftriam. Copiosus in Islandia prouentus et vsus nomen dedit. Nobis creberrimus in fyluis Hercynicis et monte Bruçtero.

Princeps lichenum, quin totius algarum familiae est, si vsum spectes, vt qui tam corpori salubriter alendo sufficit, quam morbis variis alias deuictu difficilibus arcendis, auerruncandis. Inter praestantissima igitur hodie medicamina splendet, qui ante aliquot annos in enumeratione horum

Id 2

vel

vel omiffus exftitit e. c. in cll. LEWIS, ALSTON, SPIELMANN libris de *Mat. med.*, vel breui modo difquifitione diftinctus.

In colligendi eum tempore Iflandorum more merito imitamur, qui illum pro vfu cibario nonnifi aëre humido inualefcente vel pluuia incidente congerunt, quoniam ficca tempeftate vel fole fplendente a mufcis vel faxis, quibus inhaeret, aegrius diuellitur, facile frangitur et manus cufpidibus marginis lacerat. Arbitrantes triennium requiri ad perfectionem acquirendam, tertio tantum anno eundem locum petunt (OLAFSEN *Reife durch Island*, vol. 1. p. 85.).

Nihil in odore memorabile hic lichen habet, praeter algarum et fungorum folitum; decoctum vero eius aqua factum nonnihil fragrans fentitur, lacteum vix ita. Maflicatione amarus fapor mox euoluitur, qui tamen nihil ingrati admixtum habet, licet fatis intenfus. Aqua coctione recipit eum, fed adeo tamen tenax inhaeret licheni, vt decoctum vigefimum adhuc manifefta amaritiei veftigia prodat (EBELING *Diff. de Quaffia et Lichene Islandico*, p. 40.). Lac fi fubftituitur, ob oleofas fuas partes amaritiam aliquantifper temperat. Penetrat ama-

rities

rities stirpis in ipsum lac nutricis, ita vt illud sugere infans detrectet (KÖLPIN casu singulari in PALLAS *N. nord. Beytrüg. vol. 2. p. 343.*). Decoctum aqua factum colorem luteum prae se fert, affusa autem solutione vitrioli martis colorem induit rubrum (EBELING *l. c. p. 40.*); et alio experimento infusum aquosum induit hocce additamento colorem e rubro badium, magis tamen rubrum, quam badium (CRAMER *l. c. p. 21.*). Lacte coctus hoc per triduum et ultra contra coagulum tuetur (MYGIND in SCOPOLI *Ann. hist. nat. 2. p. 113.*).

Complures exstant, qui chemicis experimentis in naturam eius abditam inquirere tentarunt, et horum quidam a vehementiori ignis gradu adhibito lucem quoque exspectarunt, prouti HIÄRNE in *Vet. Acad. Handl. 1744. p. 176. sqq.*) et cl. FUCHS (in CRELLS *chemisch. Annal. 1787. vol. 1. pag. 144.*). Equidem praecipue subsistam in iis experimentis recensendis, ex quibus aliquod in re medica commodum peti potest. Ex lichenis vnciiis quatuor, cum aqua repetito affusa coctis, mucilaginis e rubicundo cinereae albicantis subamarae vnciae fedecim cuidam rem exploranti emerferunt (TROMSDORFF *Diff. de lich. Island. p. 12.*). Alius (EBELING

l. c. p. 42.) fere duplo plus, quam iste, mucilaginis amaræ rubicundæ obtinuit eiusdem fere consistentiæ, ac Gummi Arabicum triplo aquae solutum. Lichenis vnciae quatuor cum libris circiter viginti quatuor aquae per sex fere horas, donec librae circiter duae supersint, coctæ post colationem et refrigerium gelatinam erogant amaricantem, quae in extractum densata pendet vncias duas et drachmam vnam, et hoc quidem omni fere amaritiae destituitur (CRAMER *l. c. p. 15.*). Est (EBELING *l. c. p. 44.*), qui paullo plus elicit (Conf. HERZ *Briefe an Aerzte, 2. Samml. p. 91.* PAULIZKY *medic. pract. Beob. 1. Samml. p. 30.*). Extracti spirituosii autem primi ex tinctura oliuacea nonnisi drachmas duas et scrupulos duo ex lichenis vnciis quatuor lucramur, quod tamen cedit amaritiae extracto spirituosio secundo, ut quod ipsum amaricans subadstringens et nauseosum est (CRAMER *Diff. cit. p. 17.* Conf. EBELING *p. 44.*, qui paullo minus elicit HERZ *l. c.* PAULIZKY *l. c.*). Longe plus itaque extracti aquosii, quam spirituosii, licheni huic inest. Mucilago eam tenacitatem habet, ut chartam leniter conglutinet (EBELING *loc. cit. p. 42.*). Vncia istius dimidia cum olei amygdalarum aequali quantitate trita illud aquae vnciis sex miscibile reddit;

item

item oleum Ricini et Terebinthinae cum aqua combinat, ita tamen, vt haec olea post aliquot horas superficiem aquae petant; concussione subsequente iterum coniungenda. Subigit quoque camphoram, eiusque prout olei Terebinthinae saporem vrentem et olei Ricini amarum mitigat (EBELING *l. c. p. 42.*). Nullae vero partes amylicae nec glutinosae euolui possunt, quae in farina feminum variorum tamen latent (CRAMER *l. c. p. 14.*). Destillatione cum aqua prodit liquidum debilissime acidulum et subacre (EBELING *l. c. p. 43.* CRAMER *l. c. p. 22.*). Ex iis, quae vehementiori igne eruta, hic nominatim terra martialis, quae exigua quantitate combustionem comparat, commemoranda (CRAMER *l. c. p. 25.*); paucillum modo salis alcalini fixi inest; taceo indissolubiles partes (CRAMER *l. c.*).

Ex hisce igitur colligitur, lichenem Islandicum fere ad dimidium pondus mucilaginosas et pauciores partes resinosas continere, quae ipsae vna cum mucilagine aqua suspensae haerent, admixtas quoque esse amaras et blande adstringentes. Vnde tam nutriendi vi, quam roborandi et antiseptica excellere iam hariolando patet, id quod vterius experientia confirmat.

Ii 4

Carnem

Carnem bubulam infusum lichenis huius vt alia adstringentia contra putredinem per tempus tuetur (EBELING *loc. cit.* p. 41.) ad 70 horas vsque (CRAMER *l. c.* p. 26.), itaque paullo debilius quam cortex Peruvianus. Alia experimenta cum sanguine et bile putrida docent eiusdem vim antisepticam; quin intra bihorium bilis putrida omnino integritatem suam recuperavit (HERZ *Briefe an Aerzte*, 2. *Samml.* p. 94.).

Alimenti nomine dignum esse, vsu apud Islandos quotidiano abunde condocemur. Paucis modo verbis eundem significauit BORRICHIVS (in *Act. med. et phil. Hafn.* 1673. *vol.* 1. p. 126.). Iam vero nouimus, eam gentem cateruatim cum equis tentoriis et reliquis ad vitam necessariis per vnam vel duas hebdomades sese conferre ad loca, vbi crescit, lichenem hunc colligendi causa, quem in faccis equorum dorso impositis reportant. Seruatur plerumque pro vsu intra facculum confusus, dein vltius in farinam conterendus; alii vero eundem aqua prius ablutum in particulas tenues concidunt (TROILS *Resa til Island*, p. 79.). Eius tonnae duae aequiparantur tonnae vni farinae frumentaceae vi nutriente. Pultem Islandi plerumque

que

que inde parant praegressa emollitione in aqua per diem, qua ipse exuitur amaritie, quae inest. Haecce puls coquitur in sero lactis, donec in gelatinam transeat, deinceps vel calide cum lacte vel frigide cum sero lactis editur; alii post emollitionem in aqua lichenem concidunt, vel siccant illum igne vel sole, quo indurescat et fragilis fiat, tumque intra saccum contusum lacte coquunt: ita ferculum gratum et facilis digestionis beneque nutriens emergit (OLAFSEN *Reise durch Island*, vol. 1. p. 86. Conf. de sapore et salubritate iudicium cl. HORREBOW *tilforladelige Esleretninger om Island*, p. 88. et HIARNE in *Vet. Acad. Handl. l. c. p. 172.*). Norrlandi (teste HENR. BENZELIO in HARMENS *Diss. de med. Lapponum* inserta HALLER. *Coll. pract. dissert.* vol. 6. p. 723.) pulmenta sic inde parant, quod lichenem bene purgatum aquae calidae iniiciant, quam post vnam alteramue ebullitionem abiiciunt, superinfusa dein frigida aliquoties lauent, tum minutissime concisum lacte decoquant, addito sub finem pauxillo salis et, si placet, Cinnamomi. Farinae tantillo addito cum fermento in panem conuerti potest, quo tamen Islandi non vtuntur (OLAFSEN *l. c.*), et ob amaritiam, siue simplex maceratio in aqua praecedat nec ne, ingratus est et

nigredine quoque displicet (CRAMER *l. c. p. 54.*). Ferri tamen potest, si lichen quater antea coctus parua farinae triticeae quantitate miscetur, sed tum ultra dimidium ponderis lichenis coctione perit (EBELING *l. c. p. 47.*). Tam bene autem lichen more solito paratus nutrit, vt et operariis satisfaciat (OLAFSEN *l. c. p. 86.*). Memorabile nutriendi eius virtutis exemplum existit in nouissimo itinere aliquot botanicorum Suecicorum, qui per aestatem a. 1788. Laponiam adierant. Hi annonae calamitate per Angermanniam septentrionalem et Bothniam occidentalem fere oppressi, famem per quatuordecim dies hoc fere vnice lichene, abundanter ibidem crescente, fatiarunt, ita nimirum, vt per noctem aqua praecipue calida maceraretur, et aqua defusa lacte in pulstem tenuem coqueretur (*Allmänna tidningar* 1789. *P. 2. n. 43.*). In Carniola faginantur eodem fues, vt vix alio cibo magis pinguescant; et equi bouesque macri in ea loca aguntur, vbi solus ille copiose prouenit, vnde intra tres vel quatuor hebdomades pingues euadunt et amissas vires denuo recuperant (SCOPOLI *Ann. hist. natur. 2. p. 111.*).

Habent cum hoc lichene alii quidam hoc commune, quod nutritiis particulis scatent, et
vel

vel vere hominibus vel brutis in escam cedunt. Vescuntur scilicet Islandi deficiente prima Varietate hactenus dicta α .) etiam Varietate β .) LINN. Lichenis Islandici — foliis tenuioribus et crispioribus DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 28. fig. 112; et Var. γ . EJUSD. *tenuissimo* LINN. f. Lichene aculeato SCHREB. *Spicil.* p. 125. Coralloide tenuissimo nigricante DILL. *l. c.* p. 113. tab. 17. fig. 32.; porro Lichene niuali L. Lichene proboscideo L. In campis Russiæ Asiaticæ australis populi vitam nomadicam degentes Lichene esculento (PALLAS *Reise d. Rußl. t. 3.* p. 760. tab. II. fig. 4.) vitam aliis deficientibus sustentant. Et cui non in mentem veniet, Tarandis per longam hiemem primarium pabulum esse Lichenem rangiferinum L., quem, exsuccum licet, ingerunt tam salubriter, vt inde pinguescant. Loco tot aliorum, quæ annonæ charitate infestante egestati subuenire creduntur, maior, quam vulgo fieri solet, lichenum ratio merito haberetur.

Videtur cum salubritate cibaria lichenis Islandici pugnare, quod quidam alui deiectiones inde cieri contendunt. Huius effati BORRICHIVS (*l. c.*), quantum sentio, auctor est, qui narrat incolas Islandiæ primo vere eundem adhibere ad humores
corpo-

corporis noxios euerrendos, vim autem hanc expirare sensim eo tempore, quo in victum adhibeatur s. aestiuo. De recente videtur loquutus fuisse, adeo de purgante vi conuictus, vt lichenem hunc *Muscum catharticum* vocauerit. Ita collocavit TH. BARTHOLINUS decoctum aqua factum inter purgantia (*Med. Dan. domest.* Locum in libro non in serie dicendorum rigoroso non inueni, sed HALLERUS bis id citat in *Bibl. bot. vol. 1. p. 506.* et *Bibl. pract. vol. 2. p. 658.*) LINNEUS (*Fl. Suec. p. 413.*) primum aquam, qua infunditur, reiici iubet, ne aluum moueat. Solent amara in vniuersum eam blande soluere, vt non mirum, si id quoque a lichene hoc contingeret. Quod id vero sub esu vulgari apud Islandos non obseruetur, vel a praegressa decoctione et decantatione aquae vsurpatae deriuari potest, vel ab additamento lactis, vel etiam a consuetudine, sub qua corpus facile contra vires medicamentosas obduratur. Non vnice, quantum apparet, tenello et verno licheni haec cathartica vis competit, an fortior sit in hoc, experimentis nondum constitit; nec Islandi eo fine vnquam lichene hoc hodie vtuntur. Blandam alui laxationem in se expertus est cel. HÄRNE (*l. c.*), quum experimenti causa puluem tenuem ingereret.

reret. Nec nisi aequalem aluum et facilem sub
 sub vsu quotidiano Islandi sentiunt (OLAFSEN *l. c.*
p. 86.). Sub vsu medico a se praecepto in qui-
 busdam aluum duxisse monet cl. MYGIND (SCOPOLI
Ann. med. hist. nat. 2. p. 112.); id quod ipsemet co-
 gnoui. Quod cl. SCHÖNHEYDER (*Collect. Havn. vol. I.*
p. 129.) apud infantes quosdam, qui antea morbillis
 laborauerant, post haustum decoctum diarrhoeam
 obseruauerit, potest syrupo scillitico addito forsitam
 tribui. Contra ea in compescendis adeo alui pro-
 fluiuis hic lichen valet, vt postea pluribus indicabi-
 tur. Sane non minimum argumentum commendandi
 eum in morbis hoc est, quod aluum non sistit, sed
 apertam mollemque seruat, qua in re aliis mucilagi-
 nosis, vt Gummi Arabico, radici Salep, quae multis
 eam obstipant, haud parum praeferendus.

Ab Islandis primam virtutis medicae notitiam
 profectam esse probabile est, qui ipsi in phthisi
 aliisque quibusdam pectoris morbis lichenem magni
 faciunt (OLAFSEN *l. c. p. 86.*); sicuti in Grönlandia
 Lichen Grönlandicus (*Flor. Dan. fasc. 8. p. 8. tab.*
466.) edulis multis in haemoptysi opem fert.
 BORRICHIVS (*l. c.*) iam suo tempore pharmacopolis
 Danicis notum fuisse fatetur. Aliquot annos post
 scilicet

scilicet circa a. 1683. cel. HJÄRNE (in *Act. Laborat. chym. tentam.* 6. quod abbreviatum fistitur in *K. Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 170. *sqq.*) in haemoptysi et phthisi vlcerosa pulmonum, addidit et scorbutum, optimo successu tentavit, aliosque ad idem beneficium arripiendum excitavit. Iamque a. 1737. (quo edebatur *Flora Lappon.* vid. p. 340.) notavit optimus LINNEUS, qui tantis nixibus applicationi rei herbariae in vitam communem operam dabat, plures phthysicos iusculo ex hoc lichene costeo se per longum tempus sustentasse absque incommodo et fere absque manifesto laxationis alui effectu. Sed nescio, quae obliuio vel torpor practicoꝝ mentes tanta annorum intercapedine obsederit, vt medelam morbi, in quo nihil probabilis vsus intentatum relinqui debet, non curarent, forsitan vana purgantis fortioris ignominia absterriti. Resuscitavit tandem memoriam eius meritissimus multiplici nomine SCOPOLI (*Ann. hist. nat.* 1. 1769. p. 112. et *Ann.* 2. p. 141.), euulgato tam a cl. MYGIND, quam a se ipso, in morbis quibusdam successu notato. Iam vero nemo facile medicorum in nostra Europa existit, cui non praestantiam eius explorandi occasio suppetisset.

Celebrem

Celebrem potissimum eum reddidit praeconium in phthisi eaque pulmonum, nec modo efficaciam suam prodit sub minis variis phthiseos subsequuturæ, sed et vera exscreatione vel pituitæ vberioris vel puris contingente. Phthiseos quidem origo non ab omnibus medicis, qui casus peculiare memoriae prodiderunt, declarata existat; attamen a non paucis. Aliquando sputa purulenta hæmoptyseos prægressæ fuerunt sequela, attamen omnino sanata (SCOPOLI *Ann.* 1. p. 115. 116. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 104.). Hinc deucta hæmoptysi ad roborandos pulmões egregie lichen confert, ut vel ipse aliquoties expertus sum; imo eadem phthisin comitante (HERZ *Briefe an Aerzte*, vol. 2. p. 98.). Quin in hæmoptysi magis ab atonia pulmonum, quam diathesi inflammatoria (quæ si præsto est, plethora et febris antiphlogisticis prius minui debet) dependente, egregius (HERZ *l. c.* CRAMER p. 38. *Cas.* 4. 5.). Aliquando fomes venereus in phthisi subest, quo casu connubium lichenis Islandici cum mercurio dulci obicem malo ponit (TODE in *Collect. soc. Havn.* vol. 1. p. 174.): saltem solatium huius generis phthificis lichen affert vitamque prolongat (TROMSDORFF *Diff. cit.* p. 14.). Quidni vero in qualibet alia acrimonia metastatice ad pectus conuersa

conuerfa et ad phthifin vellicante, vt arthritica, fcorbutica, obtundendo acre et corroborando pulmonum per tuffim relaxatas fibras, prodeffet. Ita quae morbillis absque praeuia pulmonum inflammatione fufficit tuffis cum exfcreatione purulenta et reliquo phthificorum fymptomatum fatellitio hocce auxilio apud plures infantes deuicta (SCHÖNHEYDER *l. c. p. 128.*). Notiffima funt fubdola et specie lenitatis fallentia phthifeos initia, quibus tamen tempeftiue obuiam ire omni cura fagacior quilibet enititur. Prodromorum fignorum confuetiffimum, tuffis pertinacior, et haud raro caufa antecedens erupturi mali, felici aufu faepe lichene hocce tollitur, etiamfi inueterata (SCOPOLI *p. 116. fq. Obf. 10. 11. 12. CRAMER Diff. p. 35. Caf. tres.*). Confenfuali aliquando ex ventriculi vitio enafeitur inquilinum pulmonum; quodfi prius infefitari arguitur, nonnifi repurgato antea ventriculo ad lichenem cum fuffeffu proceditur (STOLL *Rat. med. P. 2. p. 324.*). Sputa aliquando comitantur tuffim foetida, viridia et fubpurulenta, attamen inde conuicit (HERZ *loc. cit. p. 73. fq. Caf. 7. 8. 9.*). Sic et tuffim poft morbillos fuperfitem confopiuit (HERZ *l. c. p. 79.*). Non minus catarrhus inueteratus, qui faepe in phthifin tranfit, eo difcutitur (TROMS-

DORFF

DORFF *loc. cit.* p. 16. EBELING *l. c.* p. 52.). Phthisi ulcerosa affectos plures longe lenimen inde et tolerabiliorem vitam lucrari, quam perfectam sanationem, quis mirabitur? in incipiente plus ab eo auxilii sperari potest (CRAMER *l. c.* p. 39. 42. WENDT *Nachricht v. Erlang. Instit. clin.* 5. 6. p. 56.). Subinde aegri oscitantia vel vitium curationem ambiguan reddidit (CRAMER p. 47. 49. *Obs.* 10. PAULIZKY *l. c.* p. 26.). Sed aequè verum est, aliquos suppuratos liberaliori et protractiori eius usu omnino sanari (CRAMER *l. c.* p. 49. *sq.* *Obs.* 11. 12. PAULIZKY *l. c.* p. 26. *sq.* 28.).

Ast considerandum iam pretium eius singulare in phthisi pituitosa conspicuum. Progignitur illa subinde ex praegressa febre bilioso pituitosa, quo casu lichen hic egregiam opem fert (STOLL *Rat. med. P. 2.* p. 301. PAULIZKY 2. *Samml. Cas.* p. 98.). In vniuersum laxitati et imbecillitati pulmonum egregie medetur, et inundationi eorum ex serosa colluue (STOLL *l. c. P. 1.* p. 209. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94. et casus adiecti p. 95.). Idem in spuria phthisi, quam sanat equitatio, vires exercet non mediocres, prout saepe pleuritidem aut peripneumoniam spuriam serosam et pituitosam

Appar. medic. Vol. 7. Kk

(STOLL

(STOLL *l. c.*) sanat, nunquam veram. Culpatur etiam in pleuritide inflammatoria chronica, in qua sputa cocta non purulenta sed puriformia reiiciuntur, qualia in catarrho concocto, nempe ex lichene materia in hoc morbo screatu reiicienda supprimitur et pectoris molestiae augentur (ID. *l. c. p.* 117.). — Depraedicandus praeterea in phthisi a suppressione fluxus menstrui emergente et in scorbutica (HERZ *l. c. p.* 98.).

In hisce dictis morbis mitigat tussim, respirationem liberiores reddit, lenit febrem, sputa corrigit, cibi appetitum auget, digestionis praesidia restaurat et vires totius corporis erigit, sudores et diarrhoeam colliquatiuam coërcet, et nutritiis particulis ita corpus replet, vt loco maciei pristinae pinguem habitum induat. Qui non sanantur mali vehementia, horum tamen conditionem tolerabiliorem reddit, et vitam protrahit. Tubercula tenacia si pulmones obsident, nulla spes auxilii a lichene capi potest, attamen non nocet (PAULIZKY *l. c. p.* 32. item 2. *Samml. p.* 108.).

Fuit quoque hic lichen in aliis viscerum exulcerationibus tentatus, nimirum in ulcere renum (QUARIN *Method. med. inflammat. p.* 209.), item in
ulcere

ulcere vteri (MOHRENHEIM *Beob. chir. Vorf. vol. 2. p. 132.*); sed hactenus casibus singularibus, nec sine aliorum iuncto auxilio.

Peculiarem commendationem in diarrhoea meretur. Virtus lichenis hoc in profluvio nec in Islandia ignota est, nam mulier ibidem diarrhoeae obnoxia quotannis, quum eadem afficeretur, eandem cum euphoria instar cibi ingestit (OLAFSEN *l. c. p. 87.*). Successit in diarrhoea epidemica, qua infantes corripiebantur, praemissa alui purgatione (TROMSDORFF *loc. cit. p. 17.*). Iuvat in diarrhoea diuturna, quae ex relaxatione intestinorum proficiscitur (PAULIZKY *Beobacht. 2. Samml. pag. 94.*); etiam aliis frustra adhibitis (HOFFM. *Dissert. de lichen. usu, Sect. 1. p. 33.*).

Dysenterias quoque compefcit. Eius rei experimenta capta in dysenteria epidemica post praeivium euacuantium usum, longeque plus praestitit, quam gummi Arabicum (TROMSDORFF *l. c. p. 17.*). Conducit autem in hoc malo, siue deiectiones alvinae cruentae siue mucosae tantum existant, ut suffecerit euacuatis prius sordibus lichenem hunc adhibere, mistum aliquando pro rei conditione mox cum opio mox cum tinctura Rhei (HERZ *l. c.*

a p. 81 ad 91.). Adfunt quoque exempla, in dyfenterii purulentis eum valuisse, fed abfuerunt tum febris hectica et figna metaftafeos ad pectus (PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94.).

Deiiclis febribus ad roborandum et refarciendum corpus ieiunio, euacuantibus et ipfa febris confumente vi emaciatum, vix aptior, praecipue fi pulmones laborauerint, videtur alia medela lichene Islandico. — Ita in tabe qualicunque fine febre vel atrophii plurimum potest nutriente et tonica fua vi (HERZ *l. c.* p. 99.). Veneris igniculos eo ingeflo accenfos in torpidis, bina exempla memorantur (CRAMER *Diff.* p. 52.).

Efficacia eius in fcorbuto (HJÄRNE), rachitide (MYGIND apud SCOPOLI *Ann.* 1. p. 113.), diabete (HERZ *l. c.* p. 100. PAULIZKY *l. c.* 2. *Samml.* p. 98.), fracturis (BREYN. in *Misc. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 3. p. 439.), nondum fatis confirmata.

Duplici modo aegris vulgo folet praecipi lichen Islandicus, fcilicet in decocto, parato vel aqua vel lacte. Lac praeferendum quidam duxerunt, vt amarities nonnihil reconderetur; forfitan et ipfo menftruo lichenem morbo confentaneum tanto
magis

magis arbitrati sunt. CIL. MYGIND, SCOPOLI (*Ann. 2. Casus varii et p. 118.*), FRITZE (*Med. Annal. tom. 1. p. 210.*) pluresque alii lacte vfi sunt. Tenacitate vero sua molestum euadit decoctum lacteum, et granat ventriculum, nec tam facile videtur vasa lactea transire (SAGAR *Syst. morb. symptom. p. 135.*), nisi longior coctio vitetur (PAULIZKY I. p. 33.), vel dilutius praebeatur. Placet vncia vna lichenis cum tanta copia lactis cocta, vt in colatura supersint vnciae sedecim. Aptius decocto aquoso pauxillum lactis pro corrigendo sapore adiicitur (WENDT *instit. clin. 5. 6. p. 55.*), licet et fit, qui connubium ingratus decocto solo aquoso putet (PAULIZKY I. p. 33.). Non diu tamen decoctio cum aqua protrahenda, nam eo perit amarities et vappidum decoctum euadit, et ob abundantiozem, quae tum contingit, mucilaginis euolutionem difficilium in minora vasa transmeat (QUARIN *Animaduers. pract. p. 82.*). Facilius fertur decoctum tenuius e. c. ex lichenis Island. vncia vna et aquae vnciis sedecim, donec remanserint duodecim, coctis, addita post colationem absque violenta expressione dulcedine quadam, vt melle, vel saccharo, vel syrupo quodam, e. c. amygdalino. Si non tam amaritiei, quam mucilaginis ratio habeatur, possit dimidia

quantitas lichenis sufficere, modo expressio fortior accedat. Alia formula est haec: ex lichenis Islandici vncia vna per dimidiam horam cocta in aqua communi, radicis Liquiritiae drachmis tribus per $\frac{1}{8}$ horae partem infusis, quorum colatura vnciarum quatuordecim exhibeatur (QUARIN *loc. cit.* p. 332.). Sapidus quoque redditur decoctum tantillo Succolatae addito (HOFFM. *Dissert. l. c.* p. 33.). Facile adsuescunt aegri amaritiei primis diebus ingratae, tanto magis, quum robor ventriculi et totius corporis inde restaurari sentiant; quin placari breui palatum pauxillo sacchari capto deprehendi. Etiam decoctio lichenis in fero lactis dulci, in iufculo pulli gallinacei vel vitulino, non valde ingrata est (PAULIZKY 2. p. 111.). Saepe per diem vnciam vnam vel sesquialteram lichenis consumere opus est. Omni bihorio cyathus vnus vel dimidius decocti lactei vel aquosi ingeratur. Et continuatio per plures hebdomades vel in inueterato malo menses requiritur. Sed plerumque breui post lenimen sentitur. Sunt qui pultis instar, cum lacte coctae, illum capiunt, et vel sic, etiam si alia vomitu reiicerentur, eum probe tulerunt (BERG *M. m.* p. 858.). In puluere captus taedium parit. Raro extractum eius aquosum aqua solutum datur (Vid.

CRAMER

CRAMER *l. c.* p. 41.), quod ventriculo molestum pronuntiatur (PAULIZKY 2. p. 111.); vel et extractum spirituofum (CRAMER *l. c.*). Infusum non magnam vim possidet.

Nimum desideraretur ab hocce remedio si quolibet casu ab eodem vno salus expectaretur. Interpolanda contra ea vel miscenda subinde alia efficacia. Commoda resoluentia saepe vna requiruntur. Saepe connubium cum radice Polygalae in phthisi opportunum (COLLIN *Obs. circa morbos*, P. 2. p. 169. STOLL *Rat. med.* P. 2. p. 324.). Item multis miscela lichenis cum cortice Peruuiano proficit (QUARIN *Animadv. pract.* p. 81.). Praefuit aliquando, iungere illum cum herba Hyperici et Tussilaginis in decocto aquoso (FRITZE *l. c.*). In morbo diurno saepe opus est, mutare formulas ad taedium ex longo medicaminis vsu fallendum.

Ad historiam huius lichenis completiorem reddendam addo paucis illo pannum laneum colore profunde luteo tingi, si hic fragmentis lichenis confusus in cortina ferrea coquitur; Islandorum experimento (OLAFSEN *l. c.* p. 87.). Color ruber inde hactenus non potuit parari (CRAMER p. 56.); attamen addita solutione stanni armeniaco

ceruinus (HOFFM. *Diff. cit.* p. 35.). Extractum aquosum pigmenti bruni non spernendi loco ad colorandam chartam rudiorem esse potest.

563.

Pharm. PVLMONARIAE ARBOREAE s. MVSCI
PVLMONARII QVERCINI *Herba.*

Lichen pulmonarius; foliaceus laciniatus obtusus glaber, supra lacunofus subtus tomentosus LINN. *Syst. veget.* p. 1612. Lichenoides pulmoneum reticulatum vulgare DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 29. fig. 113. Pulmonaria reticulata HOFFM. *pl. lichenof.* vol. 1. fasc. 1. tab. 1. p. 4. Depicta etiam exstat in REGNAULT *Botan.* La Pulmonaire de Chêne. Innascitur truncis arborum aetate prouectarum inprimis Quercuum et Fagorum. In Sibiria et in Abietibus prouenit (GMELIN *Reise durch Sibirien*, tom. 3. p. 426.). Qui vulgaris in pharmacopoliis est, Quercui inhaerescere consuevit, vnde forsitan pars virtutis deriuanda.

Integer lichen vsurpatur. Sapor mucidus subadstringens, et nonnihil acris, masticatione mollescens. Sibiricus amarus. Ex lichenis huius viciis

ciis quatuor extractum aquosum primum euoluitur quantitate drachmarum sex cum serupulis duobus, subamarum et subacre. Ex eodem lichenis pondere autem obtinetur extracti resinosi primi, altero paullo magis amari, vncia dimidia (CRAMER *Diff. de lichene Island. p. 10.* Conf. et GEORGI in *Act. acad. sc. Petropol. 1779. P. 2. p. 282. sqq.* vbi plura experimenta chemica). Coctione emergit iusculum mucilaginosum. Mucilaginis plus inest licheni Islandico, quam huic. Solutio vitrioli martis colore badio vel pallide liuido infusum eius tingit (CRAMER *l. c. p. 21.*).

Tanta amarities inest licheni pulmonario Sibirico, vt condiendae cereuisiae in patria loco Lupuli inferuiat (GMELIN *l. c.*). Iam quum praeter amaritiam simul mucilaginem complectatur, is saltim propius ad Lichenem Islandicum L. virtutibus accedere videtur. Noster omnino tam ob parciorem mucilaginem quam ob amaritiam minus manifestam efficacia inferior est Islandico dicto. Attamen a multis olim suppres illi vires tributae, nominatim in pulmonum affectionibus variis, haemoptoë, exulceratione pulmonum, tussi sicca, tabe (MATTHIOLI *Comment. in DIOSC. ed. C. BAUH. p. 732.*

CAESALP. *de plant. p. 602.*) Contra tussim peccidum vehementiorem rustici saepe nec sine successu eum adhibent (LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 383.*), praecipue in tussi ouium. Forma commodissima est ista decocti, sed placuit et puluis, quo ad drachmam vnam quater de die capto haemoptylis post plethoram imminutam conticuit teste SCOPOLI (*Fl. Carn. ed. 1. p. 102.*), cui saepius profuit. Idem puluis, dosi drachmae vnus in forti infusione lichenis saccharo cando edulcata per duas vel tres hebdomades mane et vesperi captus, pluries tussim inueteratam dissipauit recentiori experimento (WILLEMET *Lichenographie econ. Sect. 1. p. 18.*).

In ictero eximiam vim saepe exseruit (LINN. *l. c.* WILLEMET *l. c.*), cuius exemplum notabile existit foeminae per biennium ictericae, sed decocto eius cum cereuisia secundaria facto sanatae (BREYN. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. ann. 3. p. 441.*).

Rarior utique in re medica hodie, quam meretur.

In Angliae ditione Herefordshire tibialia lansea eius ope tinguntur colore fusco, idque fit solum decoctione eorum lichene farctorum in aqua (DILL. *Hist.*

Hist. musc. p. 213.) Alii addunt decocto in hunc finem vitriolum viride; ope autem ligni Campefciani color brunus, decocto lichenis huius et vitrioli viridis filis laneis impertitus in nigrum mutatur (CARTHEUS. *Wahrnehm. z. Nutz. versch. Künste u. Fabr. p. 98.*)

564.

Pharm. MVSCI CVMATILIS Herba.

Lichen apthosus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, verrucis sparsis, pelta marginali ascendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum laete virens verrucis nigris notatum DILL. *Hist. musc. p. 207. tab. 28. fig. 106.* Peltigera apthosa HOFFM. *pl. lich. vol. 1. fasc. 1. tab. 6. fig. 1. p. 28.* Cfr. et icon *Fl. Dan. tab. 767. fig. 1.* Alga terrestris in fyluis sterilibus acerofis habitans.

Hodie vix vllibi pharmacopolium occupat. Ad LINNEI (*Mat. med.*) mentem odor illi teter mephiticus competit. Insigni vehementia aluum purgat (ID. in *Amoen. acad. vol. 7. p. 384.*) Quae vis nominatim infuso aquoso adscribitur (*Fl. Suec. p. 418.*) Decocto eius a vetula per aliquot dies oblato expulfae sunt vomitione in ancilla rustica, torminibus, dolore ventriculi, vomitu rel. excruciat,

ciata, aliquot laruae muscae tenacis L. (LINN. *Am. acad. vol. 2. p. 62.*). Alibi id cum magna vi larvarum phalaenae pinguinalis L. vomitu cum alui purgatione iuncto contigisse legitur (*Amoen. ac. vol. 7. p. 304. Syst. nat. vol. 1. p. 882.*). Nouissimis experimentis vis anthelmintica confirmatur, quum pulveris eius grana duodecim vesperi et mane per sex vel octo dies infantibus exhiberentur, raroque spem hic lichen fefellit (WILLEMET *Lichenographie econ. Mem. I. p. 22.*).

Infusum eius lacte paratum a ruricolis Vplandiae infantibus, qui aphthis laborant, praebetur bono euentu (*Fl. Suec. l. c.*).

565.

Pharm. MVSCI CANINI *Herba* vel LICHEN
CINEREVS TERRESTRIS Ph. Edinb. Lond.

Lichen caninus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, subtus venosus villosus, pelta marginali adscendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum cinereum, lactucae foliis sinuosus DILL. *Hist. musc. p. 200. tab. 27. fig. 102.* Depictus praeterea in *Fl. Dan. tab. 767. fig. 2.* Terrestris inter muscos.

Recens

Reçens fitum redolet, nec exiuitur hocce odore etiamfi siccatus. Sapor mucidus et lenissime acris. Extractum aquosum octauam modo ponderis partem constituit, odorem fungosum spirat et fere insipidum est, ad explorationem cl. LEWIS (*M. med. p. 351.*). Sed cl. CARTHEUSER (*Diss. de lichene cinereo terrestri, p. 8.*) dimidium ponderis obtinuit, illudque Vulnariam olens, saporis initio dulcis, dein autem amaricantis atque acris, piperis fere in modum. Vterque conuenit in eo, quod spirituosum extractum longe parcius insit; alter tamen $\frac{1}{37}$ modo totius ponderis computat, et insipidum fere pronunciat (LEWIS), alter $\frac{1}{12}$, cui saporem modice acrem et leniter amaricantem tribuit (CARTHEUSER). Quae fortiori igne euocantur nihil de natura eius illustrent, a cl. MEAD (*Oper. medic. ed. Gott. tom. 2. p. 126.*) tamen proposita.

In rabie canina et hydrophobia arcenda instar specifici in Anglia olim celebratus. Successisse feruntur experimenta in canibus bene multis Ducis Eboracensis ex alio rabido commorsis (ROBERT MORAY in BIRCH's *Hist. of the R. Society, vol. 2. p. 492. et vol. 3. p. 19.*). Sed et transit res ad homines. Ad diiudicandum eius pretium oportuit solo hocce
lichene

lichene uti, sed alia varia simul in auxilium capta: quae iuncta utinam constanter opem commorsis ferrent! Placuit connubium huius lichenis cum pipere, pulueris antilyffi nomine, cuius ab auunculo inuenti usum cum reliqua curationis ratione GEORGIUS DAMPIER descripsit primus, prout in hominibus aequae ac canibus et pecoribus adhibenda est, prolixius in litteris ad fratrem GUILIELMUM DAMPIER, navigatorem celebrem a. 1697. exaratis, (quae insertae auctoritate cl. HANS SLOANE, tum secretarii Soc., extant in *Phil. Transf. vol. 20. p. 49.*). Aequale DAMPIERUS pondus vtriusque adhibuit teste SLOANEO, dosi integra scrupulorum quatuor (*l. c. p. 52.*). MEADII suasu locum obtinuit in *Pharmacopoea Lond. a. 1721*; quin ipse tantum eius efficaciae tribuit, ut profiteretur publice per plus quam triginta annos millies eo usum fuisse, nec in alio quodam morbo aequae certum remedium sibi constare, modo ante hydrophobiam exhiberetur (*l. c. p. 119.*). An toties ipse malum scrutatus medelam illi attulit? ane potius alii faepius euentum faustum illi narrauerunt? an contra numerum aegrorum certum pro incerto ad practicorum bene multorum non satis laudabilem morem, significauit? nonne subinde vulnus veneno caruit,

caruit, quod pro venenato habitum fuit? nonne subinde sociata plurium administratio praestitit, quod pulvis antilyssus solus praestare non valuit? Id saltem concludi ex eius effato poterit, pluries voto suo illum respondisse. Iste curam aliquando vulneris habuit, illud apertum diu seruando mercurio praecipitato rubro cum vnguento Basilici mixto, aliquando illam neglexit, non opus esse eiusmodi feueritate arbitratus. Vena in brachio secta puluerem administrauit ex drachma vna lichenis huius et drachma dimidia piperis nigri quatuor continuis diebus mane cum dimidia mensura lactis vaccini. Adiunxit balneum frigidum fontis vel fluuii omni mane per mensem, dein per alios quatuordecim dies ter quauis hebdomade. Pellendo lotium praecipue vim suam exercere iudicauit. En eiusdem methodum; de cuius praestantia ciuium eiusdem sententia valde variat. JO. FULLER subscribit liberaliter pulueris efficaciae ex propria aliorumque experientia (*Phil. Transf. vol. 4. p. 272.*). Multos frustra eundem ingessisse queritur cl. JAMES (*Treatise on canine madness, p. 227.*), alios tamen sibi obuios recuperasse inde salutem asserit, ita vt inconstantiae tantummodo eum arguat. Multum quoque tribuit illi cl. LAYARD (*on the*

the

the Bite of a mad dog, p. 73. sq.), sed si in historias concinnatas inquiras, alia commoda non fuisse exclusa deprehendes. Fauet illi casus, a cl. BÖNNECKEN (in *Fränk. Samml. vol. 1. p. 494.*) de infante in manu commorso recensitus. Item in quinque hominibus se tentasse ex voto exponit puluerem dosi scrupulorum quatuor cl. WILLEMET (*Lichenogr. p. 24.*). Ast aduersatur praeconio puer, qui per quadraginta dies mane et vesperi pulueris drachmam ingesserat, et decies maris balneo sese immerferat, sed nihilominus tamen post novendecim menses hydrophobus periit (*Med. Essays of Edinb. tom. 5. P. 2. p. 984.*) Ita destituit WERLHOFFIUM (WICHMANN *Diff. de venenis, p. 33.*) euentus, licet, vt facile a tanto viro praesumi potest, follertiae nihil abfuerit. Et in Anglia iam fere omnem fidem hoc remedium amisit (*Chirurg Pharmacy, p. 86. 165.*).

Omissus igitur PULVIS ANTILYSSUS ex nouissimis Pharmacopoeis Britannicis, qui olim *Ph. Lond. p. 86.* et *Ph. Edinb. p. 71.* locum obtinuerat. Memoriam rei adhuc seruat *Ph. Wurt. p. 145.*

566.

Pharm. MVSCI PYXIDATI Herba.

Lichen cocciferus; scyphifer simplex integerrimus, stipite cylindrico, tuberculis coccineis LINN. *Spec. pl.* p. 1618. Coralloides scyphiforme tuberculis coccineis JO. JAC. DILLEN. *Hist. musc.* p. 82. tab. 14. fig. 7. JO. BAPT. JOS. DILLEN. *Dissert. de lichene pyxid.* fig. 3. In syluis sterilibus et in truncis putrescentibus arborum.

Lichen pyxidatus; a. *simplex* WEISS *Pl. crypt. Gott.* p. 84. Lichen coralloides caule simplici pyxidato nudo, marginibus integerrimis scop. *Flor. Carn.* p. 86. n. 5. A LINNEO non notatus. Icon: JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid.* fig. 1. (in qua tamen margo non integerrimus, sed crenulatus). Statio eadem.

Lichen pyxidatus; scyphifer simplex crenulatus tuberculis fuscis LINN. *Spec. pl.* p. 1619. Lichen pyxidatus b. *tuberculatus* WEISS *l. c.* p. 83. Coralloides scyphiforme, tuberculis fuscis DILL. *Hist. musc.* p. 79. tab. 14. fig. 6. Statio eadem.

Auctore LINNEO (*Mat. med.*) priorem speciem praeposui. Alii officinis destinant reliquas. Est
Appar. medic. Vol. V. LI qui

quī Licheni fimbriato L. (DILL. *Hist. musc. pag. 84. tab. 14. fig. 8. 9.* JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid. fig. 2.*) virtutem medicam praecipue tribui narrat (VOGLER *Diss. de musc. et alg. p. 31.*), nescio, qua auctoritate. Tanta inter hosce et reliquos lichenes scyphiferos affinitas obtinet, vt pro varietatibus quidam habuerint, quos DILLENIIUS et LINNEUS species faciunt, quin in vno eodemque indiuiduo formae scyphorum obseruatae, alias diuersis speciebus tribui solitae (HAGEN *Hist. lich. p. 115.*). Tanto igitur minus vitium committi potest substituendo alterum alteri dictorum lichenum pro vsu.

Titubantem Musci pyxidati officinarum in medicina famam sustinent noua aliquot experimenta; vnde non dubito eius in hoc medicaminum recensu mentionem facere. Sub HERBA praeter scyphos, floris vices agentes, intelliguntur foliola suberecta approximata glauco viridia speciem cespitis formantia.

Sapor initio herbaceus, dein manifeste amarus, odor aliquantum ingratus. Silentio transiens quae destillatione sicca elicit (JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. cit. p. 24.*), commemoro modò, aquam destillatam ingratum odorem instar lichenis ipsius prae se ferre, saporem

saporem autem amaricantem; decoctum mucilaginem delicere saporis amarescentis (*l. c.*), lichenis pyxidati vncias quatuor extracti aquosi primi largiri drachmas tres; tincturam spirituofam esse valde amarā; ex vnciis lichenis quatuor extracti spirituosi pr. modo drachmam vnam emergere; vncias lichenis quatuor largiri cinerum vnciam dimidiam cum drachmis duabus; vitrioli martis solutione infusum eius fuscari; adstrictionis vim in carnem exferere cortice Salicis efficaciorē, sed debiliorem Thea bohea (*Diff. cit.*). Mucilage, quae inest, nutriendi vim, et amaritiae et adstrictione roborandi efficaciam exferere, facile ex dictis cognoscitur.

Ast in tussi conuulsiva specificam aliquam potestatem exercere, non nisi practicis experimentis euinci potest. In Anglia primum hocce nomine inclaruit. WILLISII (*de medicamentor. operationibus, p. 62.*) tempore familiare in dicto morbo ibidem remedium fuit. Commendat illum ipse in puluere, ita vt musci pyxidati drachma vna cum sacchari scrupulo vno mixta bis de die caperetur, item decoctum eius vel lacte vel aqua factum ad drachmam vnam pro vna dosi; syrupum quoque depraedicat ex decocto eius saturato paratum. Quibus-

L I 2

dam

dam cereuisia tenuis pro menſtruo placuit ficque vel alio vehiculo catarrhum pertinacem leniri vel ſanari legitur (RAII *Hiſt. pl. tom. 1. p. 113.*). HUXHAMUS (*Oper. ed. REICHEL. vol. 1. p. 100.*) vero, ſi quid valeat, id praeflare arbitratur vi adſtringente adeoque corroborante, qua in re cum WILLISII iudicio congruit. Non plane ſpernit vim ſpecificam in tuſſi conuulſiua cl. THEOD. FORBES (*Diff. de tuſſi conuulſ. Edinb. 1755. in Gött. Anz. 1756. p. 31.*). Noſtro vero tempore praepriis in experimentis de hac virtute capiendis follers cl. VAN WOENSEL fuit, cuius curae Petropoli quadraginta pueri quinque vel ſeptem annorum commiſſi erant, tuſſi conuulſiua dira correpti; iſte reliquis fruſtra tentatis decoctum lichenis huius ſyrupo Menthae mixtum doſi duarum vnciarum exhibuit. Mitius affecti intra hebdomadem, grauius nonniſi poſt duas hebdomades conualuerunt; nec niſi vnus tabe periit (*Hiſt. de la Soc. R. de Medecine, vol. 2. pag 295.*). Pari fortuna foemina honoratior, tuſſi ſicca cum pituitoſo ſereatu diu tentata, lichenem ingeſſit (*l. c.*). Moguntiae decoctum eius tam cl. JO. BAPT. JOS. DILLENIIUS quam ill. STRACK in tuſſi pertinaci phthiſique egregio ſucceſſu exhibuerunt, de quo hiſtoriae per partes enucleatae exſtant (DILL. *Diff. cit. Caſ.*

LICHEN ROCCELLA. 533

Caf. 1-4. p. 39. fq.) Quindecim vitraque casibus laetatur cl. WILLEMET (*Lichenographie Mem. 1. p. 27.*), se decocto, edulcato Erysimi syrupo, et ad tres uncias dato, tussim inueteratam sedasse, qui et in tussi hysterica laudat. — En igitur vires istis lichenis Islandici analogas.

567.

Pharm. ROCCELLAE Herba.

Lichen Roccella; fruticulosus solidus aphyllus subramosus, tuberculis alternis LINN. *Spec. pl. p. 1622.* Fucus marinus Roccella tinctorum C. B. Coralloides corniculatum fasciculare tinctorium fuci teretis facie DILL. *Hist. musc. p. 120. tab. 17. fig. 39.* Alia imago: REGNAULT *Botan. Orseille*, in eadem tabula, quae repraesentat La Coralline de Corse, *d. e.* Innascitur copiosissime rupibus insularum quarundam Archipelagi (TOURN. *Voyage du Levant, vol. 1. p. 89.*), cui dicitur Lichen Graecus Polypoides tinctorius; item insularum Africae nonnullarum occidentalium, praecipue Canariarum et Capitis viridis. Crescit et in insula Magdalaenae, Senegaliae proxima, in litore Mauritaniae, Sicilia, insula Elba.

L1 3

Vt

Vt fidem supra (*Vol. 4. p. 144.*) datam liberem, quaedam de hoc lichene subiungere oportet ob colorem coeruleum, Lacmus, et medicis notatu dignissimo. Ποντιον φυκος THEOPHRASTI (*Hist. plant. lib. 4. c. 7. ed. STAPEL. p. 403.*), Φυκος θαλασσιον DIOSCORIDIS (*lib. 4. c. 95.*), Phycos thalassion PLINII (*Lib. 26. c. 10. L. 32. c. 27.*). Saepe huic Lichen fuciformis LINN., praecipue in Canariis reperiendus admiscetur (*DILL. l. c. pag. 169.*). Non latuit veteres vsus tinctorius, in commune autem commodum in Europa, quantum apparet, modo Florentinorum sollertia ineunte seculo decimo quarto tractus, postquam eius primam cognitionem vna cum lichene ipso ex Oriente hauserant. Dein detectis insulis Canariis commodius visum, ex istis Roccellam petere. In iis, qui potestati regis Hispaniae subsunt, ad reditus regios pertinet. Item hodie largus eius com meatus ex insulis Capitis viridis fit. Mercatores tamen nec hodie omnino negligunt alias terras, in quibus prouenire supra indicaui. Tinctorum lichenem non integrum coemunt, sed in pastam subactum (*Orseille en pate Gallis*), quae si sicca est terram obscure violaceam refert, sparsim maculis albidis distinctam. Quomodo haec pasta paretur, IMPE-

RATI

RATI (*Hist. nat. lib. 27. cap. 9.*) et MICHELI (*Nov. plant. gen. p. 78.*) indicarunt, scilicet maceratione pulveris Roccellae in lotio, addita Soda. Hac tinctura sericum et lana imbuuntur ad colorem purpureum obtinendum. Sed et alii praeparationis modi exstant (Conf. WILLEMET *Lichenograph. econ. p. 31.*).

Quae de praeparatione pigmenti coerulei Lacmus ope huius lichenis innotuerunt, supra iam (*Appar. med. vol. 4. p. 144.*) exposui.

Pharm. MUSCI ARBOREI Herba.

Lichen plicatus; filamentosus pendulus ramis implexis, scutellis radiatis LINN. *Spec. pl. p. 1622.* Muscus arboreus, Vinea officinarum c. B. Vinea vulgaris loris longis implexis DILL. *Hist. musc. p. 56. tab. 11. fig. 1.* Dependet ex arboribus fyluarum densiorum, praesertim fagetorum ramis.

Possit sine magno damno ex recensu hocce abesse, nam exoleuit omnino, nec tanti sunt, quae praestare illum hactenus constitit. Lappones partibus longo itinere pedestri excoriatis eum imponunt (LINN. *Fl. Lapp. p. 348.*). Sic haemorrhagias externas fisti puluere insperfo legimus; vix crediderim alias quam leuiore, adiuncta compressione. Exsiccante et leuiter adstringente vi videtur suppetias haece ferre. Pulueri cyprio praeterea idoneus habitus.

F V C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 811. *Gen. pl.* p. 567.

569.

Pharm. QUERCUS MARINA.

Fucus vesiculosus; fronde plana dichotoma costata integerrima, vesiculis axillaribus geminis, terminalibus tuberculatis LINN. *Syst. veg. ed.* 14. p. 966. GMELIN *Hist. suc.* p. 60. *Fucus marinus* s. *Quercus maritima* vesiculas habens C. B. *Fucus quercus marina* dictus BASTERI *Opusc. subsec. tom.* 2. tab. 11. fig. 1. 2. Depictus etiam cernitur in cl. RUSSELL *de tabe glandulari Dissert.* tab. 7. fig. 1. Ad littora Balthici maris et Oceani creberrimus, ubi rupibus adhaeret, item lapidibus, qui, dum fucum hunc aliosque ibidem reperiundos undae alluunt, repetitis continuo agitationibus sensim sensimque ad littora appelluntur et fundi maris profunditatem in detrimentum nauium et munitamentorum imminuunt.

In locis maritimis fimum ad stercorendos agros impertit haud spernendum, dum in acervos collectus computruit (LINN. *öländska och Gothländska Resa*, p. 95. 201. *Skänka Resa*, p. 320.). Tegun-

Ll 5

tur

tur eo tuguria, vbi loci opportunitas id concedit, et cum argilla compactus isti maiorem tenacitatem in parietum vsu conciliat, ita cunis in vices straminis immittitur et coaceruatim congestus se-
pimenti instar est (EJUSD. *öl. och Gothl. Refsa*, p. 69. *Skånska Refsa*, p. 211.). Siccatus pro ligno com-
buritur, sed foetore valde molestus est (EJUSD. *Sk. Refsa*, p. 216.). Adpersa farina suum pabulum
constituit (KALM in LINN. *Fl. Succ.* p. 430). Aliud
commodum oeconomicum alibi iam commemoravi
(*Appar. med.* vol. 4. p. 287.), nempe speciem Sodae
a Gallis Soude de Varech, ab Anglis Kelp, dictum,
inde parari: sed simul monui (*l. c.* p. 293.), non
carere illam suis vitiis,

Decocto huius fuci aqua facto vtuntur Kam-
schadalenses in diarrhoea (STELLER *Beschreibung von
Kamschatka*, p. 95.). Id quod vero illum celebrem
in re medica reddidit est confirmata a pluribus,
in glandularum obstructione chronica referenda,
efficacia. Quam ipsam primum exploravit cl. RI-
CHARDUS RUSSELL (Vid. *Appendix de Quercu marina*
in EJUSD. libro *de tabe glandularum.*). Circa aequi-
noctium vernum vesiculae, quibus hic fucus distin-
guitur, turgescunt humore quodam saponaceo,
qui

qui postea pedetentim ad Julium vsque mensē
 spiffescit, donec vesiculae crepent (*l. c. p. 151.*).
 Liquor iste recens manibus illitus cutem detergit
 laeuemque et mollem reddit. In foetorem vero
 mora transiens palmam sensu pungente stimulat,
 digitorum extrema corrugat, et tumorem glandu-
 larum discutit sub eiusdem declinatione. Viola-
 rum colorem tum in viridem conuertit. Euapo-
 ratione eius facta sal acre pungens emergit. Fa-
 cilius colligitur liquor iste vesiculis dictis in aqua
 marina seruatis. Harum liquore suo repletarum
 librae duae cum aquae marinae libris duabus per
 dies decem vel duodecim repositae, donec liquor
 mellis spiffitudinem induat, post colationem offe-
 runt liquorem, quo bis vel ter quotidie tumores
 vtiliter fricantur, in declinatione praecipue, vnde
 durities discutitur (*RUSSELL l. c. p. 74.*). Ipse fu-
 cus recens auulsus prodest morbo decrecente,
 dum tumores eo perfricantur (*RUSS. l. c. p. 151-156.*).

Praecipue autem ad medicam suppellectilem
 pertinet fucus in cinerem nigerrimum calcinatus,
 qui nomine AETHIOPIS VEGETABILIS ore capitur,
 et viribus spongiam istam aemulatur, quin huic
 antecellere longe creditur (*RUSS. loc. cit. p. 152.*),
 cuius

cuius et extra loca mari vicina adhibendi opportunitas.

Paucis modo partes analyfi chemica eruendas declarat cl. RUSSELL nempe hisce verbis: continere stirpem in cineres reductam falem marinum bituminosum vstum, falem alcalinum sulphureum cum natiuo suo post aquam igne desiccata sapone. Exacius et genio seculi accommodatius enuclearunt abditas partes alii quidam recentiores (DELIUS in *Diff. de Aethiope vegetabili* resp. MEIER, *Erlangae* 1774. p. 9. sqq. MODELIVS in GMELIN *Hist. fucor.* p. 45. sqq. MACQUER et POULLETIER DE LA SALLE in *Diction. de chem. tom. 2.* p. 534.). Itaque fuci huius (Vid. DELIVS *l. c.*) vncia vna Aethiopis grana nonaginta dedit. Sapor eius subfalsus et sulphureus ad eum accedens, quem hepar sulphuris edit. Magnes plures particulas attrahit. Ex drachma vna aethiopis grana viginti duo falis elixuatione cum aqua eruuntur. Hoc ipsum plurimam partem constat ex acido falis marini copulato cum terra felenitica (s. alumine muriatico GAUBII), cui accedit fal marinum ipsum et parca quantitas falis mirabilis Glauberi. Vt igitur in aethiope vegetabili omnia ea falia delitefcant, quae GAUBIVS in scrutinio aquae marinae detexit. Carbo vero huius stirpis

stirpis ope falis praecipue Glauberi et selenitici speciem hepatis sulphuris constituit. Ex aqua marina, cui nutrimentum suum hic fucus debet, hasce partes praecipuam originem traxisse haud aegre cognoscitur. Hinc et alii fuci supparens efficacia videntur esse. In comparatione tamen Spongiae vstae cum aethiope vegetabili varium discrimen obtinet (DELLI *Diff. cit.* p. 18.

Taedet subtilius ex hisce vim huius fuci in corpus humanum explicare, lucem tamen non obscuram haec analysis accendit virtutis resoluentis glandularum infarctus, diureticae, nec ob vestigia ferri latentis tonica virtus deesse omnino potest.

Data huius aethiopis drachma vna in puluere. Dosi larga nauseam ciet (RUSS. *l. c.* p. 152.). In casibus a cl. RUSSELL per partes expositis crebrius memoratur externa fuci administratio, de qua supra dixi, quam interna. Dum vero in formulis comparet, miror, quod alia multa addiderit, vt flores sulphuris, aethiopem mineralem, os sepiae vstum, vel subiunxerit nominatim aquam marinam, vnde meritum eius singulare dubium euadit. — Cl. BASTER (*Opusc. subseciv. tom. 2. p. 121. sqq.*) vero se saepius profitetur effectum ex hoc fucis salutarem
in

in scrophulosis morbis vna cum cll. GAUBIO et VAN VISVLIAT expertum esse, et eum in finem miscelam ex aquae marinae vnciis viginti quinque, falis Quercus marinae vncia dimidia et fyrupi cuiusdam (e. c. Violar.) vnciis tribus adornasse, cuius vnciae tres vel quatuor ter vel quater de die vacuo stomacho sumtae; imposito simul Emplastro de Labdano vel simili, cui quarta pars huius falis admixta fuerat. Sic et in Belgio a celebri medico deglutitio difficilis ab intumescencia et induratione glandularum oesophago vicinarum aethiopis vegetabilis ope deuicta fuit (VAN GEUNS in *Verhandel. door de Holl. Maatschappye de Weetensf. te Harlem XI. Deel, vol. II. p. 170.*).

Depraedicatur insuper vt dentifricius ad detergendas dentium fordes et corrigendam gingivarum in scorbuto laxitatem (RUSS. *l. c. p. 153.*).

570.

Pharm. HELMINTHOCHORTON f. CONFERVA
 HELMINTHOCHORTOS siue CORALLINA
 CORSICANA f. CORALLINA RVBRA f.
 CORALLINA MELITOCORTON Ph. Genev.
 item LEMITHOCHORTON sed perperam.

Fucus Helminthochorton; DE LA TOURRETTE in
Journ. de Physique 1782. *Sept. cum tab. 1. fig. 1-10.* Ob compagem cartilaginofam et cognationem cum reliquis variis fucis, qui vesicis destituuntur, fucis potius quam conferuis accensendum arbitror. Est Corallina minima bifida f. Muscus coralloides bifidus BARREL. *Plantae per Galliam Hisp. et Ital. observ. p. 120. tab. 1276. n. 3.* Lemithochorton vel Coralline de Corse *Gazette de Santé* 1777. *p. 20. n. 5. tab. 2.* (DE LA TOURRETTE). Conferua helminthochortos; dichotoma vncialis, rufescens, ramis horizontalibus SCHWENDIMANN *Diff. Helminthochorti Historia natura atque vires, Argent. 1780. p. 9.* Praeterquam dictis locis depicta quoque haecce alga exstat in REGNAULT *Botan. sub nomine La Coralline de Corse a. b.* Patria huic haectenus vnice Corsica assignata fuit,
 vbi

vbi rupibus mari inundatis item aliquando lapidibus et conchyliis in littus coniectis innascitur.

Est alga pollicaris circiter, constans ex fibris multis tenacibus, cespites f. fasciculos formantibus, luteo rufis vel fuscis, intricatis ramosis, ramis basi horizontalibus, superne erectis subulatis, apice bifidis vel trifidis, in diuicatione nodosis. Non facile potest confundi cum *Corallina officinali* L. f. Musco corallino officin., a qua vt et nomine distingueretur, praefens haecce *Corallina rubra* dicta fuit, voce *Corallinae albae* alteri seruata. Quae ipsa altior crassior, subbipinnata, fragilis, articulata et alba, sub dentibus fridorem excitat, infra in animalium recensu curatius perpendenda.

Quod transfertur *Helminthochorton* modice tenax est, odoris ingrati, vt stirpium marinarum, saporis manifestius falsi. Adhaerent illi saepe fragmenta *Madreporarum*, conchyliia exigua vel eius particulae, arena et similia heterogenea, quae saepe vix separari possunt, antequam in vsum vertitur. Aquae immersum partes implexas explicat et nonnihil intumescit, et sensim colore rufo exiuit. Iniectum carbonibus candentibus strepitum excitat leuem cum odore vegetabili.

Infu-

Infusione cum aqua non solum fal, sed mucilaginis multum eruitur (SCHWENDIMANN *l. c. p. 11.* HAPP *Diss. verm. intest. hom. historia, p. 47.*). Est, qui nulum aliud fal, quam marinum illi inesse agnoscit (HAPP *l. c. p. 47.*). Addit vero alius maiori falis communis copiae fal Glauberi, seleniten atque alcali fossile cum non parca terrae inertis portione (SCHWENDIMANN *l. c. p. 13.*). Fuci huius vnciae duae exhibent extracti aquosi primi drachmas quatuor cum dimidia, badii coloris inodori falsi et extracti resinosi secundarii vix grana sex. Ex eodem fuci pondere nonnisi extracti resinosi pr. grana quindecim elicita (IDEM *p. 13. §qq.*). Mirum, quod cl. HAPP (*l. c. p. 47.*) nihil resinosi detexerit. Infusa aquosa inspissatione valde mucilaginosa apparent. Destillata inde aqua tam odoris quam saporis expers est, residuum liquidum euaporatum gelatinam flavescentem offert (HAPP *l. c. p. 47.*).

Et haec quidem stirps nostro tantum tempore extra Corsicam celebrata fuit, licet pluribus seculis antea incolis insulae contra vermes intestinales vsu venerit. Etenim expugnata armis Gallorum insula in nosocomiis militaribus a. 1775. tentata fuit. Famam dein eius auxerunt cl. STEFANOPOLI, natione

Graecus, nosocomii militaris, quod Ajacii Corsicae fuit, Chirurgus, atque cl. FLEURY, pharmacopola eiusdem nosocomii, scriptione, et venditione eius per omnem Corsicam facta. Vnde in Gallia annis subsequenter hinc inde experimenta capta, quorum successum persequuntur recensus quidam de rebus medicis ibidem edi soliti (*Gazette de Santé* 1777 ad 1779. Vid. *loc. cit.* a cl. SCHWENDIMANN, p. 4. *sqq.* nam ipsi mihi hi non suppetunt. Cfr. DE LA TOURRETTE *l. c. p. 1.*), aliaeque scriptiunculae (quarum mihi copia non facta est, memoratae a cl. SCHWENDIMANN) haud sine testimonio honorifico. Accesserunt dein plura ab Argentoratensibus medicis cl. LOBSTEIN, JO. JAC. SPIELMANN, EHRMANN, SCHWENDIMANN (*l. c.*) et a cl. GYSER, medico Pforzheimensi (SCHWENDIMANN *loc. cit. p. 18.*), suscepta. Nec alibi in Germania sese subtraxit omnino practicorum attentioni, quemadmodum publice de hac enunciata, quibus vnice inhaereo, declarant: pro vt et in pharmacopoliis lautius instructis hodie praesto est (V. BALDING. *n. Magaz. für Aerzte*, vol. 6. P. 2. vol. 7. P. 1.).

Praemonendum ante omnia, lumbricis praecipue aduersum esse, nec nisi raro in taenias (DE

absque iactura virium exhiberi potest. In dosi non facile peccari potest, quoniam etiam solito maior non nocet.

Capi potest in pulvere cum aqua, lacte, syrupo quodam, vel misceri melle siue butyro sicque pani illitum ingeri, qui modus ad fallendos infantes non omnino spernendus est, magisque mihi placet, quam ars, qua intra placentulas, bellaria, rotulas, trochiscos absque necessitate (Conf. exempla in *Gazette de Santé* 1777. n. 26.) abditur. Infanti quarto anno minori assignantur grana duodecim ad triginta sex; ab hoc anno ad decimum scrupuli duo ad drachmam integram exhibentur; maioribus natu drachma dimidia ad duas vsque conducit (SCHWENDIMANN *loc. cit.* pag. 34.). Commodum est in electuarii formam ope mellis redactum. Sed vulgo substituitur infusum vel decoctum, aqua paratum, ita ut istud maiorem, hoc minorem Helminthochorti quantitatem sibi vindicet. Nempe coctio plus salis euoluit. Solent quoque Galli plerumque decocto uti; e. c. sic: Helminthochorti $\mathfrak{z}\beta$ coqu. c. aquae font. $\mathfrak{z}\text{vj}$ Colat. c. expressione $\mathfrak{z}\text{iv}$ add. Mell. despum. $\mathfrak{z}\text{j}$, vel Sacchari q. s.; pro dosi esto decocti vncia vna. Infusum fieri

fieri potest cum aqua feruente, digestionem per aliquod tempus protracta, post colationem lacte et si placet saccharo miscendum, vel solo melle vel syrupo edulcandum. Delicioribus profuit decoctum instar clysmatis adhibere (MARTIN *Recueil de differens remedes*, p. 5. apud SCHWENDIMANN p. 35. *Journ. encyclopedique*, tom. 8. P. 1. p. 510.). Sufficiunt plerumque praebia tria quantitatis dictae Helminthochorti, aliquando plura requiruntur. Tempus illud capiendi commodissimum matutinum est, aliquando vespertinum iungitur. Connubium cum purgantibus efficaciam auget, cuius exempla varia quoque proposuit cl. JADELOT (*Pharmacopoe des Pauvres*, p. 47. form. 1 et 2. p. 151. *bol. vermifug.*).

Nolo in coniecturas memet dimittere, quibusnam viribus vermibus infestum sit. Salina, et ipsam aquam marinam, multum in hosce alias valere quidem nouimus, sed vix nisi maiori copia vel diu continuata ingerantur. An mucilago in hoc succo admixta efficit, vt salinus stimulus tanto tenacius sese vermium sensibili corpori adfigat?

Nimum omnino est, Helminthochorto palmam in fugandis lumbricis tribuere. Nempe manifeste subinde in vno eodemque aegro alia effi-

Mm 3

cacia

caria eminuerunt (BEHREND'S in BALDING. *n. Magaz.* vol. 7. P. 1.). Sufficit dignum esse, ut in suppellectilem medicam recipiatur, quum vitis aliorum bene multorum vermifugorum careat.

SYRUPUS MELITOCORTI *Ph. Genev.* p. 91. adhuc notandus est ex Helminthochorto, saccharo albo, aqua fontana paratus, qui ad spissitudinem densam coctus et refrigeratus in gelatinam coagulatur.

C O N F E R V A .

LINN. *Syst. veg.* p. 818. *Gen. pl.* p. 567.

571.

Pharm. CONFERVA RIVULARIS.

Conferua rivularis; filamentis simplicissimis aequalibus longissimis LINN. *Spec. plant.* p. 1633. *Conferua fluviatilis sericea vulgaris et fluitans* DILL. *Hist. musc.* p. 12. tab. 2. fig. 1. Depicta quoque in *Fl. Dan.* tab. 881. ubi binae figurae microscopio auctam eam repraesentant, item in INGENHOUSZ *verm. Schriften phys.-med. Inhalts von MOLITOR* vol. 2. tab. 2. fig. 12. quae pariter lente
amplia-

ampliatam eam fistit. In riuis pacatioribus et stagnis.

Quod praeter consuetudinem hanc stirpem inter medicamina recipiam, non ideo fit, quod PLINIUS (*Lib. 27. cap. 9. ad fin.*) eam extus applicatam, et quoties marcesceret, aqua humectatam ultra modum laudat, tanquam remedium ad conferruminanda ossa contracta idoneum: ad plurimorum enim mentem haec ipsa Conferua PLINII existimatur. Sed recentiori tempore idonea habita ad conclauia aëre puro s. dephlogificato replenda.

Articulata sub microscopio comparent filamenta ista, pellucida, caua, et copia exiguorum rotundorum et ouatorum corpusculorum repleta, quae materie viscosa magis vel minus viridi irritata sunt; fila si dissecantur, corpuscula dicta ex extremis diuisis erumpunt, viscosa materie adhuc obuoluta, dein passim libere aquae innatantia, et haecce initio licet motus omnis expertia sint, post sex vel septem dies motum exercent progressiuum, vnde ad vitae vsuram concluditur. Sed horum naturam originem effectus vltius persequi, ab hoc loco alienum est, INGENHOUSZII (*l. c. p. 218. sqq.*) autem indagine dignissimum argumentum.

Mm 4

Quod

Quod analyfi chemica alcali volatile inde erui, vt ex animalibus corporibus, feratur (INGENHOUSZ *l. c. p. 235.*), pugnat cum aliis experimentis, quibus expresse nonnifi vegetabilibus particulas communes illi inesse edocemur (GEORGI in *Act. acad. sc. Petropolit. 1778. P. 1. p. 225. sqq.*).

Ad aliud caput de speciebus aliquot aëris artificialis pertinet, enucleatius de aëre dephlogificato, eius natura, fontibus variis et beneficio in corpus humanum, exponere. Ex multis quidem ille corporibus extricari potest, sed vel purior vel maiori copia vel minori opera eruitur ex nitro, mercurio praecipitato rubro, minio, magnesia nigra. Scatent quoque eodem stirpes bene multae, folia scilicet carnosarum, vt Semperuii arborei, Cacti triangularis, Agaves Americanae, Semperuii tectorum rel. ex quibus, intra campanam aqua repletam arcendo commeatum externi aëris, splendentis folis adiumento bullularum forma ille purus aër erumpit. Liberaliter quoque eundem emittit Conferua riularis et alia Conferua in fundo receptaculorum aqueorum prognascens (INGENHOUSZ *verm. Schr. von MOLITOR vol. 2. p. 58.* Conf. PRIESTLEY'S *Experiments and Observations relating*

ting

ting to nat. *Philosophy*, vol. 2. p. 21. *sqq.*). Nec de-
stitui isto aëre animales partes, experimenta cum
ferico, lana, plumis, capillis humanis rel. facta,
adiuuante vel luce solari vel igne artificiali, edocent.

Conferua riuularis multum huius aëris ero-
gat, et hieme quidem praestantiorē longe quam
aestate, quum e contrario folia carnosā hieme pau-
xillum modo eius suppeditent vixque meliorem
aërem vulgari. Tanta vero quantitas aëris dephlo-
gificati hieme colligitur ex Conferua riuulari, vt
portio eius, quae circiter spatium pollicis vnus
cubici occupat, intra spatium trium vel quatuor
dierum plerumque pollices cubicos duodecim vel
sedecim intra triduum vel quatrimum sole splen-
dente eructet. In aqua cocta, a qua aditus omnis
aëris externi ope mercurii intercluditur, nonnisi
tertio die exundat; in aqua fontana non cocta
autem iam primo die maiorique longe copia; quo
maior ambitus stirpis tanto plus huius aëris ob-
tinetur. Loco plantarum vasis terreis exceptarum
confert hanc conferuam in aqua foli exposita pro
lucrando aëre puro feruare (INGENHOUSZ in *Phil.*
Transf. vol. 72. P. 2. p. 426. *sqq.*).

Si itaque verum agnoscatur, aërem dephlogisticatum in respiratione et vita protrahenda summi momenti esse, deliquiis animi s. asphyxiis multiplici fonte exortis subuenire, fulmine ictos excitare, et asthma spasmodicum aliudque a laxitate oriundum, item phthisin pulmonum, leuare vel sanare: sane Conferuae huic non exigua laus debetur. Sed tutissimum est caute de beneficiis istis aëris huius mentem pronunciare, donec illa repetito in morbis tentamine plus fidei acquisuerint.